

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vsa leta 8 g. — k.
" pol leta 4 " — " "
" četrta " 2 " 20 "

Po pošti:

za vsa leta 10 g. — k.
" pol leta 5 " — " "
" četrta " 2 " 60 "

Vredništvo in opravištvostvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:

Za navadno trislošno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štempelj) za 80 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo

Slovensko uradovanje.

Dotle smo vendar dorivali napetim in neopešanim trudom, ka smemo lepi in mili slovenski jezik zakonito rabiti v raznih uradih in javnem življenji, ka nam se rešuje slovenski spisane vloge pri popečiteljstvu, namestništvu; kako je pri deželnem odboru štirskem, — in drugih nižih uradih, ne vemo; toda neresujejo se navadama v našem nego zvečine v nemškem jeziku, kar je protizakonito in protiustavno, vendar tudi ta napaka mora sevsema zginiti, ako smo značajni in nesplašljivi ter zahtevamo neutegoma in neprenehoma svojo pravico po zastopnikih v različnih zastopih in občinah. Nekatere občine so poslale sodništvu, okrajnemu glavarstvu in dačnemu uradu prošnjo in zahtev, da jim rečeni uradi pošiljajo vse dopise, ukaze, okrožnice v slovenščini, inachi bi je neresujejo vračali ali pa na stran polagali, kar bi povod dajalo negrozenskim zmotnjavam v uradovanji. Prosilci se opirajo na naravno pravo, na mnogokrat izrečeno ravnopravnost, na posvečeno in neurazljivo besedo njegovega veličanstva presvetlega ustavnega cesarja Franca Jožefa: enaka bremena, enake pravice, na sveto prisego, katero so prisegli vsi uradniki na ustavo, na člen 19. državnih osnovnih zakonov, na črtež novega popečiteljstva.

Kljubu vsem tem podkrepilom slišimo, ka bode se pri sodništvu odgovarjalo na slovenske dopise slovenski, a odonod itak pojdejo vsi spisi med slovenski narod v nemščini. Ako se resnično kani na sramoto navedenim razlogom tako postopati, potem si slovenski kmet tudi lahko vzeme povračilo tako, ka ne bo plačeval prepisanih davkov; ka ne bo dajal svojih korenjaških sinov vojaštvu na svoj kvar, ka bode se uradni prepisi v zadverek metali, ka občinski zastopi ne bodo poslušali na uradne ukaze, ka župni uradi ne bodo stregli s zaželenimi in potrebnimi pojasnili. Navedeno postopanje bi opravičevalo tatvino, posilje, razboj, umor in vse mogoče zlo na svetu. Bili se drznile više oblasti morebiti silo rabiti, najbrže bi se tudi ta siloj odbijala in odvrčala, a kaj druga bi vse to porodilo negoli vseobčno in za človeško društvo strašno pogibeljno brez zakonje, čegar krivnjo bi nosili krivoprisežni uradniki, zaničevalci cesarjeve besede, sileči na sramoto in laž. Ne nehajmo tirjati, kar nas ide, da si se nemškutarstvo kaže v medvodji podobi, vsaj naše stalo je pravično in zakonito, a krivica vlada samo za časa. Največ premoremo slovenskim uradovanjem in dopisovanjem, v čemur je prvo in najhitreje zveličanje, toda ni dovolje, ako se le posamniki trudijo, skupnega in složnega delovanja je treba, in kdor bi inachi ravnal, bodi razglašen za izdajavca svoje narodnosti. Narod smo precej prebudili, in med našim razumništvom skoro ni več najti nemškutarja, Slovenec se zaveda, vendar vera brez del je mrtva, tako prekrasne naše pomisli brez uresničenja in oživljenja dejanskega nimajo mnogo vrednosti, — dela, dela! po sadu moramo dandenašnji soditi vrednost slovenskih razumnikov; kdor ne donaša sadu, naliči jalovemu drevesu, katero ni za druga negoli da se izkorenjeno požge. Kdorkoli imaš urad v roki ali z uradom posel, nikdar ne opuščaj rabiti dane nam pravice. Duhovnik ne piši za glavo inachi negoli v slovenščini matic, ne vlagaj dopisov nego slovenske kn. vl. stolništvu, c. k. uradom, inachi bi bil podoben oslu krepajočemu od glada pri polnih jasliah.

Rabimo podeljeno nam priliko, inachi smo sami krivi narodne pogube, kar bi ovajalo skrajno bedastočo;

sedaj smo na torišči, da pokažemo, smo li za jakšo bodočnost ali pa za razpad. Sicer ne mislijo duhovniki, da bi počenshi naši uradovati, najprvi bili; že davno je pokojni župnik ormuški g. Vouk deloma slovenski uradoval, g. Grosskopf, priletni pa krepki župnik v Brezji vodil že pred 1865. l. župne matice v našem jeziku. Kn. vl. redništvu mu je pošiljalo svarila po dekanstvu zbog tega, toda umni in pravični dekan je take nemškutarkega tvorila spačne skuhe v zapečak spravljaj: po pregledavi vršeči se rečenega leta dobil je g. G. rešilo med drugim glaseče: „Župne knjige se imajo pisati v nemščini, ker so državne knjige.“ Če bi kaj toliko brezobraznega telebnil in beleznil kak ulični pometač, človek bi si mislil, kolce se mu vrti . . . kaj še le ako pa duhovniški glavar, vladika črez 431.000 vernikov kaj toliko neslanega zboboče! Kdo more in po čem resniti, ka bi župne knjige bile državne knjige, vsaj bi v takem primerku morale naslovljene biti: državne c. kr. mrtveške knjige“ itd., kar ni; in dajmo, a ne dopustimo, ka bi bile državne, je li morajo te biti nemške? jeli so Lahovi pod avstrijskega orla krelotni prevzetujoči, Hrvati, Prekmurci, Magjarji onda, Rusini, Srbovi itd. pisali v nemškem jeziku župne knjige kot državne? Tako neumen in bedast razlog se razumnemu človeku niti v snéh ne bi lahko prikazal, kamoli bi ga smel urbdno navajati katoliški vladik, od kterega se v polni meri in vsepovsod mora tirjati razboritost, modrost in pravičnost, kajti inachi bi po krivičnem, na nesrečo in sramoto sebi zročeni vernikov sedel na vladiskem stolu, in vedeti je, ka sedanja doba ima rahle in šibke noge za visoke stole, kder se pretezuje samosilje in temu podobne tovarušice. Vse omikane Slovence rotimo in zaklinjamo na velikansko slavensko lipo, da inachi ne pisarijo uradom na Slovenskem in dotičnim višim mestom, negoli po slovenskem; to zahtevaje pozivamo se na njihovo narodno značajnost, poštenje in iskreno ljubezen do svojega še vedno zatiranega in od tujstva zaničevanega naroda; kdor duhovnikov pa ne mara za omiko in napredek kamor svojo, tamo ljudsko, gotovo ne bode več dolgo duhovnikoval, kčemu bi ga tudi narod redil? Denes je treba sebi izročnemu ljudstvu svetiti bistrostjo, umnostjo, znanjem in blago voljo do vsega, kar je na korist poverjencem, čiselske in druge s skazljivo pobožnostjo združene bratovščine ne smejo več motiti ljudstva; šupeljaštvo že je indi preveč na pogubo prostega stanu, ne ka še bi je v cerkvi gojili. Ali vedno delati za ljudstvo, ali pa pobrati šila in kopita, zastonj se namič krmaki ne pitajo.

Iz državnega zbora.

(Konec.)

A ko je šel cesar v Frankfurt, da bi nemške zemlje združil, kaj ste Vi storili, da bi mu pomagali? Ali Vas je tudi tu ustrahovala bojazen od policije? Ne! Rechbergov poslanski črtež Vam ni bil dovolj svobodoljuben. Nečem Vas vprašati, ali bi Rechbergu kedaj ta črtež bil na misel prišel, da se Vi niste tako radovoljni poprijeli Šmerlingove ustave, ki se je opirala na ist črtež. Samo to Vas vprašam: ali je denašnji ustroj nemških zemelj svobodoljubivejši? Nikakor ne! In vendar gorite za ta ustroj, in vendar se Vam zdaj vidi, da je tudi o nesvobodnej edinosti treba vriskati! Ko je avstrijski cesar hotel nemške zemlje zediniti po svobodni združbi nemških narodov, braneč avstrijskih pravic na Nemškem, gledali ste mrzli to veliko,

čisto nemško in čisto avstrijsko prizadetje. A zdaj, ko je nesvobodna Nemška narejena z morjem nemške krvi, s pogubo avstrijskih pravic mej Nemci, z naravno silo in vojaškim tiščanjem, zdaj hočete vriskati in Vas ni sram v dno svoje duše? A jaz ne trpim tega vriskanja, najprvo ne s treh osobnih vzrokov, ker sem Avstrijec, Nемеc in svobodoljubitelj ter mi nobeno tega trojega ne veleva, vriskati o tem, kar se zdaj godi mej Nemci. Možno je samo dvoje, gospoda moja! Ali nemški narod res in iskreno pritrdi Bismarkovemu delu, in če je to, jaz ne umejem, zakaj bi vriskali, da nas je nemški narod iz svoje srede pehnil; ali je to Bismarkovo delo samo nasilje, kteremu nemški narod ne pritruje, in če je to, zopet ne umejem, zakaj bi za Bismarka ropotali protivno nemškemu narodu.

In tudi kakor vladni načelnik, gospoda moja! ne trpim te agitacije, katera je dokazana da izvira od pri-tepenih Prusov in Bismarkovih hlapcev, ker nečem, da svobodoljubje, kakoršno si Vi mislite, v Avstriji zredi nemško vprašanje, kakor je že zredilo česko, poljsko, slovensko in tirolsko vprašanje.

A pozabil sem! Gospoda vprašatelji so se postavili v črevelj z visokimi petami ter se opirajo na dopise mej grofom Beustom in mej Bismarkom. Nu, gospoda moja! kaj vendar uprav znači ta ropot zaradi pruskega godovanja? Znači li hrepenenje po združitvi z Nemci? Saj to nam prepovedujejo baštisti Nemci, na katere se Vi opirate. Znači li hrepenenje po pruski vladi? To si mi sami prepovedujemo, gospoda moja! ne „mi“, ki sedimo na tem ministerskem sedeži, nego „mi“, ki nas je 35 milijonov in ki hočemo Avstriji ostati in tudi ostanemo nazlic Vam ter nazlic Bismarku in Gorčakovu!

Res, gospoda moja! rajši bi jaz bil hotel, da bi ne bilo treba klicati policije, nego da bi sama zdrava pamet našega naroda bila ustavila ta ropot zaradi pruskih zmagovalnih svečanosti; a veste li gospoda moja! česa je tacemu „svobodnemu gibanju“ treba? Najprvo domoljubnih novin, ki jim je sveta dolžnost da vrtanje, katero je domovini in svobodi sovražno, odvrčajo z vso krepostjo javne besede. Vsaka dežela v Evropi, od Angleške do Rumunske, ima take domoljubne novine, samo v Avstriji je sramoten izimek, samo v Avstriji je velika večina vseh novin v pruskih rokah. Hotel bi, da njih svetnik, gospod Bismark, pride samo štiri in dvajseti ur na moje mesto. Stavim, kolikor kdo koli hoče, da bi že v prvej uri vse Pruse po vredništvih avstrijskih novin polovil, kakor vztekle pse, ter jih z brzovlakom poslal v Bodenbach in v naročje cesarja Viljema, naj tam na vse grlo srebljejo zveličanje, katero so nam namenili. In tak Prus je bil tudi ta Zimmerman, zaradi kterega se z menoj stezate. Ta mož je izgnanemu neapoljskemu kralju služil za razbojnika, in ko so mu tam ustavili njegovo snažno rokodelstvo, prišel je v Avstrijo in tukaj pisal tako sovražno protivno duhovstvu kakor prijazno za Pruse. Mojim uradnim prednikom se je zdelo, da mečniki naslednikov tistega, ki ga imenujejo Re Bomba, ne bi utegnili imeti posebnega naloga, truditi se v Avstriji za svobodo in izobraženost. S kratka, pehnili so ga čez mejo, in uverjen sem, da so prav storili. Jaz vse pahnem čez mejo Pruse, profesorje in obrtnike, kteri tukaj politično agitujejo, in Avstrijce, kteri so tam Prusom za poganjčice in poglavce, primem v strah, kakor bi imel deset Bismarkov v sebi. Ne bodem tako neumen, da bi gledal, kako Bismark doma novinam

usta maši in pri nas rabi svobodni tisk, rekše tiskovno svobodo, v to, da narod slepi in državo izpodkopava. Tako raztegneno moje svobodoljubje ni, da bi mirno gledal, ka se država po-zlu deva ali stiska v klešče, iz katerih si potlej v edinem absolutizmu išče spasila. Vsacemu početju te vrste protivo postavim železno pest, bodi si nemškega, češkega ali slovenskega, cerkovnega ali posvetnega lica, na to se morete povzdati, gospoda moja!

In ker sem govoriti začel, hočem do dobrega razbistriti razmerje mej nami in mej Vami. Predložil zahtevate, gospoda moja! Pred Vas pokladam samo eno; to devam na mizo slavne zbornice, in to je črtež o uveditvi direktnih volitev v državni zbor in o pravici občnega glasovanja. Do vsega sem uverjen, da Avgijev hlev, v kterega ste izpremenili Avstrijo, more izkudati samo ena stvar: vanj je treba obrniti široko reko demokratnih misli. Zatorej se hočem najprvo obrniti k narodu, k velikemu avstrijskemu narodu, kteri avstrijsko misel še zvesto nosi v čisti duši. Direktno izbranim ljudskim poslancem podam svoja predložila. Če to gosp. dr. Rechbauerju ni po godi, vprašam ga, zakaj se mu ni hotelo, da bi on sam bil prijel za vladno krmilo ter sam sebi dajal vsa tista predložila, kteri se mu zde potrebna. Če tedaj ni imel dovolj poguma ali dovolj moči, zahtevati smemo, da tudi tako razustno ne kritikuje.

In to naj pomni tudi vsa slavna zbornica. Julija meseca hočem da se snide novi državni zbor. Pred avstrijsko ljudstvo jasno ter ob kratkem položim vse svoje namere, in ljudstvo hočem poklicati, da razsodi mej nami in mej Vami ter tudi mej onimi, ki našo ustavo in nje svobodno osnove črnijo in skrunijo, in mej nami, ki hočemo te ustave tako krepko braniti, kakor domovine! Prosim Vas torej, da mi do julija meseca privolite državne dohodke. To odreči mi resimate dejansko pravico, a n r a v n e nikakor ne. Ako Vam moje ministerstvo ne ustreza, dajte sami sebi nezaupnico, ker niste znali državnega krmila boljše sukati. Če smo neparlamentarno ministerstvo, tedaj ste Vi še mnogo večja ogroznost, ker ste neparlamentaren parlament. Jaz hočem parlament avstrijske demokracije, in njenim poverjenikom se umaknemo, ako bi se jim utegnulo zdeti, da svobodni nismo tako zvesto in pošteno udani, kakor Avstriji.

..... Grmeče ploskanje z galerije me preplaši. Pred svojo posteljo ugledam služabnika, ki me budi, ako hočem iti v državno zbornico in slišati, kaj grof Hohenwart odgovori raznim vprašanjem.... Pomanem si oči.... Gotovo ni bil grof Hohenwart, ki sem ga tako govoriti slišal.... Ni drugače, blagovoljnemu čitatelju je treba počakati večernega lista, da zve, kako je odgovoril Hohenwart. Tako do zdaj res ni govoril še noben avstrijski minister. In vendar potem stoprv pride red v zmes naših notranjih razmer, kader bodo take besede grmele s ministerskega sedeža.

Ta gotovo genijalni uvodni člen je „Tagespresse“ prinesla 14. dan t. m. Če tudi Slaven nikakor ne potrdi vsega, kar se v njem pripoveduje, vendar si nikdo ne more tajiti, da v Avstriji bi take energične kreposti res bilo treba, da bi se zatrlo avstrijsko izdajstvo, katero zdaj tako po konci nosi glavo.

Dopisi.

V Gorici, 14. marca [Izv. dop.] (Novo ministerstvo in člen 19. ustanovnih postav na Primorskem, in na Goriškem posebno.) Znano je, da je bilo pri nastopu novo ministerstvo dalo raztrobiti po celi Avstriji zagotovilo, da bode izpeljavalo razvpiti člen 19. ustanovnih postav ne samo po črki, ampak celo po duhu. Na Primorskem je začelo ministerstvo svojo obljubo izpeljevati s tem, da je imenovan za namestnika na Primorskem gospod Sisinio baron de Pretis-a-Cagnodo. Iz laških novin posnemam sledeči životopis novega primorskega namestnika.

Rojen je bil Sisinio žl. Pretis v Hamburgu leta

1828, kjer je bival njegov oče kot avstrijski general-konsul in diplomatički agent; šteje tedaj novi namestnik komaj 43 let in je najlepše starosti. Izšolal se je bil v Hamburgu, Göttingi in Heidelbergu, v kterem zadnjem mestu je dosegel čast doktorja obojnega prava. L. 1852 je nastopil svojo prvo službo pri c. kr. finančni prokuraturi v Trstu kot praktikant, pozneje je bil imenovan koncipient pri centralni mornarski vladi v Trstu, pri kteri oblasti je dobil leta 1858 čast in mesto tajnika. Leto 1862 po 10letni službi je bil poklican v Beč k ministerstvu mornarstva kot predsedništveni tajnik, l. 1866 bil je imenovan ministerski svetovalec in poslan kot polnpooblaščenec v Pariz, kjer je sklenil mednarodno kupčijsko pogodbo, in dobil za nagrado francozki red častnega legion (legion d' honneur.) L. 1867. je bil povikšan na mesto sekcijkega načelnika pri ministerstvu kupčije in je sklenil v Florenciji mednarodno kupčijsko-brodarsko in poštno pogodbo z Italijo, in dobil pri tej priliki od kralja poštenjaka (re galantuomo) Viktorja Emanuela velik križ reda sv. Mavrizia in Lazarja. Pozneje je sklepal in sklenil še druge mednarodne kupčijske pogodbe in dobil je povsod navrh še kak red. Slednjič je dobil leta 1868 tudi avstrijski red železne krone, vsled kteri je postal državni baron. Pod ministerstvom Potocki-jem je vodil ministerstvo trgovine do nastopa sedanjega ministerstva, katero ga je poslalo nam Primorcem za cesarjevega namestnika.

Iz tega se vidi, da je ta gospod sijajno kariero storil. Hvalijo ga, da je jako delaven in prav bistra glava, in da popolnoma umeje vse glavne evropske jezike: slovenskega jezika se vè da ne zna čisto ne malo.

Od leta 1867 je novi naš namestnik bil tudi ud goriškega deželnega zbora, in je bil zvoljen od laških mest in trgov Monfalcone (Tržič), Grado in Cervignano. V goriškem dež. zboru se je le malo sej udeležil, in bil je večidel na odpustu. Leta 1869 pa se je bil vendar udeležil celo razprave v deželnem zboru in sicer je bilo to v seji 12. oktobra. Na dnevnem redu je bila postava o zameni zemljišč. Poročal je dr. Tonkli prej v slovenskem, potem v laškem jeziku. Lahki so se temu početku upirali in zahtevali, da poročila in razprave postav bi se imele opravljati le v laškem jeziku; Slovenci so zahtevali, da se imajo postave razpravljati in sklepati tudi v slovenskem jeziku, ker so namenjene tudi za Slovence.

Pri tej priliki je bil poprijel besedo tudi gosp. de Pretis in je govoril med drugim sledečo: „Jaz od svoje strani priznavam, da imajo poslanci obeh narodov pravico, da se pri razpravah poslužujejo enega ali drugega jezika, in to pravico priznava že postavodajalec z ustanovno postavo. Ne morem pa tudi priznavati dveh avtentičnih tekstov postav, ampak menim, da v rešitev enakopravnosti teh dveh narodnosti, imel bi se za autentičen spis (text) izreči v tistem jeziku, v kterem je bila postava razpravljana in sklepšana, in da bi se razpravljalo in sklepalo enkrat v enem, drugikrat pa v drugem jeziku, itd.“ (glej poročila dež. zbora Gor. l. 1869 st. 39.)

Po teh besedah bo gotovo vsak čitatelj sodil, da v tisti dobi gosp. novi namestnik ni bil kaj prijazen Slovincem, kar bi se dalo povzeti tudi iz tega, da se je tistikrat močno prizadeval za to, da bi se bil goriški dež. zbor izrekel za neposredne volitve državnih poslancev. Akoravno gosp. namestnik ne ume čisto nič slovenskega jezika, bo znal biti Slovincem pravičen, ako se bode resnično potrudil, da bi naše razmere in napredek našega slovstva spoznal, in da bi po tem na to gledal, da se bodo postave in seosebno razupiti člen 19 ust. postav po črki in po duhu izpeljal. Za to pa je treba prvič trdne in resne volje, in drugič pravih sredstev. Vse to se bode pokazalo pa iz dejanj, in dokler teh ne vidimo, nočemo soditi.

Hočem mu pa vendar nektera sredstva naznaniti. Da namestnik sam ne zamore vseh opravil sam opravljati, je jasno, kakor je naravno, da mora on opravila le voditi, njemu podložni organi pa jih izpeljavati. Prvi njegovi organi so uradniki pri namestništvu. Ako tedaj že sam namestnik slovenskega jezika ne zna, je treba da ga popolnoma umeje podpredsednik in njegov

namestnik. Do sedaj je bil pri namestništvu v Trstu podpredsednik dvorni svetovalec gosp. Fidler, kteri je bil sicer srčen mož, a slovenskega jezika ni umel. Ta gosp. je poklican v ministerstvo za nauk in bogočastje na Dunaj, in s tem je mesto podpredsednika spraznjeno. Med sedanjim osebjem pri namestništvu v Trstu nima nobene, ki bi bil slovenskega jezika zmožen v besedi in govoru, in zato je treba vse slovenske vloge in pa načrte postav dajati predstavljati po osebi, kteri nima nikakih pravoslovnih znanosti, in zategadelj se nahajajo v takih prevodih nerodko veliki pogreški o pomenu. Med svetovalci je sicer eden, ki je rojen Krajnec in ravno tako eden izmed komisarjev; ali ta dva gospoda govorita le kranjsko špraho in ne znata slovenski. Iz tega sledi, da ker med sedanjimi osebami nima ne ene, da bi bila slovenskega jezika v govoru in pismu popolnoma zmožna, je treba si podpredsednika poiskati med takimi uradniki na deželi (kmetih), kteri zraven drugih strokovnih znanosti je tudi slovenskega jezika popolnoma zmožen. Takega moža imamo na Goriškem, kteri bi gotovo bil kinč namestništvu in podpora, in kteri bi tudi nam Slovincem popolnoma zadostoval, ker ima razum za naše razmere in srce tudi za naš narod. Tega gospoda jaz nočem imenovati, vsaj ga mora poznati gosp. namestnik sam. Da je on za to mesto popolnoma sposoben, ga jaz zagotovem, in če meni noče verjeti, naj pobara pri bivšem namestniku v Trstu, gosp. Kellerspergu. Tu ima novo ministerstvo in novi namestnik priliko dejanstveno pokazati, da jim je resnično mar narodna enakopravnost, in da besede in zagotovila o §. 19 niso le prazne, marveč da jih hočejo spremeniti v meso in kosti. Ako nam boste imenovali podpredsednika pri namestništvu takega moža, kakor sem ga popisal, potem bo slovenski narod Vašim besedam verjel in Vam zaupal, ako ne, pa ne, tedaj hic Rhodus.

Drugo priliko ima ministerstvo pri imenovanji šolskega dež. nadzornika za Goriško na mesto gosp. Klodiča, ki je prestavljen v Istro. Kakor slišim, je za to mesto priporočilo tukajšnje dež. šolsko svetovalstvo gosp. G. ravnatelja na tukajšnji c. kr. viši realki. Ta gospod pa ume laški jezik le za silo, slovenskega jezika pa ne umeje čisto nič. Kako si je deželno šolsko svetovalstvo mislilo, da bode ta gospod zamogel nadzorovati slovenske šole in pa poročati o slovenskih poročilih in vlogah, ki jih dobiva od okrajnih š. svetov in nadzornikov, to mi je neuganjiva zastavica. Da se je zamoglo pa sploh to zgoditi, je lahko razumeti, ako se pomisli, da v sedanjem dež. š. svetu ne sedi nego le eden Slovenec, dva Laha dež. odbornika en c. k. uradnik in G. sam. Iz tega se vidi zopet, kako naši sosedji Lahi tolmačijo enakopravnost; slovenski jezik jim je groza, in raji ko bi priporočali za kako mesto Slovence tudi laškega jezika zmožnega, raje priporočijo trdega, Nemca čeravno tudi laškega jezika ne ume; raji torej sami škodo trpijo, kakor da kako meso Slovincu privoščijo. Tukaj tedaj ima priliko minister nauka pokazati, ali mu je mar za izpolnovanje §. 19 ali ne; ako bode pa gosp. G. imenovan šolski dež. nadzornik, naj si bode prepričano, da slov. narod na Goriškem ne bode več verjel lepim besedam njegovim, ampak da mu bode odtegnil vse zaupanje. Torej zopet: hic Rhodus!

Iz Zagreba, 15. marca. [Izv. dop.] Pred kitajskim cesarjem polegajo se deputacije na tla, pred turškim suitanom pripogibajo se s čelom sedemkrat do črne zemlje, pred papežem kušuje se pantofelj, pred — hrvatskim banom se pa po vseh pravilih, kakor stojé zapisana v „olikancem Slovincu“, moderno klanja. — Pregovor pravi: „druga dežela, druga šega.“ Pri nas je že od pamtiveka ta običaj, da se pridejo slednjemu novemu banu deputacije iz vseh krajev in kotov Hrvatske in Slavonije poklanjat. Da li leži v tem poklanjanji kakšna historična tradicija, tega ne vem, toliko pa morem reči, da to poklanjanje v denašnjih časih demokratizma zelo po servilizmu diši. — Če bi iz vseh pokrajin Cislajtanije, kader na Dunaji kako novo ministerstvo nastopi, razmerno toliko deputacij pred nove ministre prihajalo, kolikor jih prihaja iz Hrvatske in Slavonije pred vsakega novega bana, to bi n. pr. Hohenwarth moral vsaj pol leta samo na to potratiti, da

vse te deputacije pristojno sprejme in pristojno odpravi. Ruski kancelar bi pa razmerno še v desetih letih s tem pri kraji ne bil! — Da gredo vladni uradniki se novemu banu poklanjat, to ima neko smisel, da pa pridejo deputacije bog si ga vedi kakšnih društev vse, to je v očeh pametnega moža, kakor sem že rekel, prav odvišen servilizem. Ne bi bilo bogme napčno, če bi v prihodnje pri nas še to-le prošnjo v litanije vtekli: od nepotrebnih deputacij, odreši nas o bog! Največi kontingent daje v naše deputacije naša posvetna in duhovna aristokracija. Naš „šljivar“ misli, ka mora pri vsaki paradi nazoč biti. On ne zanemari zato nobene priložnosti, kjer se more pred „gospôdo klanjati“. „Šljivar“ je posprdno ime za naše mnogobrojno nižje plemstvo, katero danes ima še k večjemu kak „šljivik“ (zwetschenkengarten). S kratka rečeno: vsi tisti, kateri se količkaj štejejo med officialne „častne, poštovane, poglavite in velmože, med ugledne in plemenite, med mudre in obzirne, med ljubljene in vjerne“ — vsi ti misle, da imajo dolžnost, in ne samo dolžnost, ampak tudi pravico pred banovim šapeljnom svoj cifrasti kompliment narediti. Celih deset dni podile so deputacije druga drugo po banskem dvoru. Druga je drugi kljuko iz roke v roko potiskala, enako kakor n. p. berači na vseh vernih duš dan. Na bombastično in panegirično introdukcijo govornika deputacije, prišel je neslani odgovor, na to nemoglui komplimenti, in deputacija odrine. To se je ponavljalo sto- in stoterokrat.

Naša nova vlada še ni imela do sedaj, ne vem, ali ne časa, ali ne priložnosti, ali pa ne volje, svoj kolorit pokazati. Narodna stranka željno pričakuje, da enkrat pokaže kakšnega perja ptič da je; ona pa le odlaša. Samo toliko more se do sedaj od nje reči, da si prizadeva, razdraženost med strankami pomiriti in potišiti. Brž ko ne čaka na to, da se razburkani valovi poležejo, ter da more potem svojo ladjo brez nevarnosti v „akcijo“ spustiti.

Nekdanji hrvatski pisatelj dram „Gubca“, „Frankopana“ in „Stiepana“ in mnogih drugih pesmi Mirko Bogović, in poznejši renegat Imre Bogovics „föišpanj“ zagrebske županije, prišel je na Šuhajevo mesto kot ministerijalni svetovalec v Pešto. Jegov naslednik v velikem županstvu zagrebske županije še ni naimenovan. Kakor se čuje ne bo vzet iz uradništva, ampak od inod, brž ko ne iz aristokracije.

Politični razgled.

Med ministerstvom in državnim zborom mora priti do razpora, ki se bode tudi zunanje kazal; notranji razpor že obstaja od prvega dne, kar je Hohenwart na krmilu. Vlada se precej pogumno obnaša in pozna svoje ljudi; to so pokazali omenjeni odgovori na ustavoverne interpelacije. Ustavoverneži se hoté maščevati. Njih shodišče je sestavilo neko interpelacijp na vkupno ministerstvo, ktera bode strogo tirjala, naj vlada očitno razkrije vse svoje namene. Herbst bode to interpelacijo bral, in so jo neki že podpisali vsi ustavoverni poslanci brez razločka. Naj vlada na njo odgovori kar hoče, dala bode ustavovernežem orožje, s katerim jo bodo napadali pri besedovanji o novakih in proračunu. Potem mora priti do videga razpora. Vladi je odprta le ena pot: državni zbor razpustiti, kajti dokazavati, da z ustavoverno stranko ni vladati, bilo bi odveč — to je do sita dokazala Herbst-Giskrina doba. Kar smo že često izrekli, to izreka tudi „Pol.“ vladi na srce polagaje, da se ustavoverne stranke ni bati. „Pol.“ pravi: „Nemško centralistična svojbina državnega zbora je le toliko časa mogočen element (machtelement), dokler vlada ž njim kot s takim postopa. To naj si vlada v očigled žugajočemu parlamentarnemu dvoboju dobro za uho zapiše.“ Mi bi temu le še dostavili, da je nemško-centralistična svojbina le toliko časa kaj veljavna, dokler vlada vso opozicijo hoče uklanjati pod ustavoverno voljo in z nami postopa kakor s — cigani, da se poslužujemo navadnega izraza enega kranjskih poslancev.

Denes stoji na dnevnem redu državnega zbora protest ljubljanskih nemškutarjev proti volitvi

slovenskih poslancev v državni zbor. Ustavoverne novine svetujejo, naj bi se volitve izrekle za neveljavne. Mi nimamo nič proti temu, morebiti tudi vlada ne, kajti tak sklep bi jej bil nova spodbuja, da razpusti zbor, ki izmed sebe vse pha, kar je vladi še količkaj prijazno.

N. fr. Pr. pripoveduje, da se je 16. t. m. popoldne na Dunaji (hotel Wandl) sešlo 20 slovenskih voditeljev, zlasti Čehov in južnih Slavenov. „Pr.“ pravi da so ti voditelji stavili kot pogoj, da se državni zbor razpusti, predno se Slaveni s Hohenwartom spuste v dogovore. Govorica trdi, da se je Čehom to dovolilo. „Pr.“ se to ne zdi verjetno.

Kljubu vsemu uradnemu oporekanju trdi „Varerl.“, da se bodo v kratkem imenovali deželni ministri; najprej Groholski, ki bode v državnem zboru zagovarjal gališko resolucijo; potem bi prišla na vrsto Česka in njena deklaracija. „Vaterl.“ si po pravici nič ne obeta od državnega zbora in tirja, naj bi se dogovori začeli z deželnimi zbori, ki so tudi „ustavni“.

Šolske zadeve na Českem bi se utegnile morebiti vendar zasukati na bolje. Minister Jireček je dosedanjemu referentu o šolskih zadevah pri namestnji v Pragi Nemcu Gromanu odvzel njegov referat in ga položil v boljše roke. Ob enem je sklical odbor strokovnjakov in upravnih uradnikov, ki imajo brž ko brž vladi nasvetovati, kako bi se Čehom na korist zboljšala sedanja šolska postava na Českem. V odbor se po poročilih dunajskih listov voljeni samo Čehi. Tega vsega je bilo treba. Žalostno je, da je vlada potrebovala za ta korak velikih neredov, ktere je prusofilsko vedenje praškega profesorja Linkerja zbudilo — na ondodnem vseučilišči. Mi Čehom boljše šolsko postavo iz srca privoščimo, vendar vidimo tudi v tem neko enostranost in nedoslednost, kajti nič ni slišati, da bi bila vlada v tem oziru pravična postala tudi drugim cislajtanskim Slavenom, katerim se še vedno v šoli godi tolika krivica.

Centralistične novine naznaujajo, da je dr. Rieger svojim tovarišem v Pragi rekel, ka ne more o svojih dogovorih z ministrom Hohenwartom ničesa povedati, ker je zastavil častno besedo, da bode molčal, a da je za svojo osebo jako zadovoljen s tem, kar je slišal in videl. — Novica se nam zdi vsaj v tej obliki precej neverjetna.

Načelniki hrvatskih oblastnij, med temi tudi ban Bedeković in nadškof Mihalovič so odpotovali v Pešto, kamor se je odpeljal tudi cesar. — Razpuščeni srenjski zastopi na primer karlovški se imajo baje restavrirati.

Ogerski ministerski predsednik Andrassy se je na Dunaji popolnem porazumel z Hohenwartom. Njegov namen ni bil podirati sedanje ministerstvo, ampak hotel je le sposlovati, da bi se ustreglo ogerski želji, ka bi se delegacije sešlé maja meseca. Hohenwart je bajé sam izrekal to željo, a gotovega ni mogel obljubiti, ker ako mu bode treba državni zbor in dosledno tudi deželne zборе razpustiti, bode komaj mogoče stvari tako ponaglit, da bi mogle delegacije zborovati že maja meseca.

Ruske novine se jako zadovoljno izrekajo o vspehjih londonske konferencije za Rusko.

Pariz je še vedno v obsednem stanju. General Vinoy je zatrl 6 radikalnih časopisov in zdaj beremo v njegovem dotičnem oklicu, da on ni mogel trpeti, da bi se vsak dan spodkopavala postavnost in javni red kakor so to delali zatrti listi. Tudi ni dovoljeno snovati novih političnih novin, dokler narodna skupščina ne odpravi obsadnega stanja v Parizu, kar bi se ne utegnilo še tako hitro zgoditi, ker narodna skupščina Parižanom ni posebno prijazna.

Berolinske novine vedó, da si pruska vlada pri mirovnih dogovorih v Bruselju ne bode pustila ničesar uračunati v onih pet milijard, kar je Francoska že poprej dala kontribucij in enacega, češ da kaj takega ni dogovorjeno v versailleskih dogovorih.

Rim v kratkem pestane glavno mesto Italije. Uradniki senata morajo že vsaj do srede junija biti v večnem mestu.

Razne stvari.

* (Iz Spodnje-Štajarskega) se piše „Vaterlandu“: Kakor se nam poroča, so se pri deželnem odboru štajarskem vložili naslednji predlogi, ki odsevajo naše okolišaje: Naj se pri oddajanji učiteljskih ur na šolah po dolenjem Štajarskem, ktere obiskujejo slovenski učenci, tirja znanje slovenskega jezika ter da se ne namestijo jezika nezmožni učitelji; dalje naj se dotičnim učiteljem prepové, da ne bodo slovenske dijake prekrščevali v nemške in jih tako oprostovali poduka v slovenskem jeziku; na neki taki deželni šoli je ravnatelj preteklo leto od 46 slovenskih učencev napravil 26 Nemcev, tako da je le 20 učencev obiskovalo slovenski poduk; naj se določi slovenskemu jeziku toliko ur kakor nemškemu; na taki dež. šoli je nemškemu jeziku odmerjenih šest, slovenskemu pa le dve uri na teden; — pri kupovanji knjig za šolske knjižnice na omenjenih šolah naj se potreben ozir jemlje na slovenske knjige in spise; do sedaj so se take knjižnice na stroške Slovencev polnile s zgolj nemškimi knjigami; — slednjič: naj bi se vsaj veronauk v materinem jeziku učencev podučeval, kakor tudi da bi se po pravilih za mestjanske šole poduk v slovenskem jeziku vpeljal na mestni šoli v Radgoni kot obligaten predmet.

* (G. Dimic,) navadni dopisnik „N. fr. Presse“ in c. k. finančni uradnik nam piše, da bi on ne mogel dokazati, ka smo sprejemali ruske rubeljne in da tudi on omenjenega dopisa ni pisal. Konkurs za pruske tolarje ostaja torej še razpisan.

* (Ljubljanska hranilnica) vsako leto odmeni 300 gld. za to, da se razdelé mej uboge okrevalec ali rekonvalescente deželne bolnice. Ta znesek se izročá ravnatelju bolnišnice, t. j. zdaj dru. pl. Stöckl-u, ki sme te novce porabiti povoljno in ni zavezan položiti račun, kako so se potrosili. Sledeča fakta naj učé, kako se pri tej povoljni razdelitvi ravná. Dr. Stöckl je bil znesek za leto 1870. izročil bolnišničnemu kontrolorju M—u, da bi ga ta po nakazilih zdravnikov delil rekonvalescentom. Ko so v začetku lanskega leta sloveče goljufije nekterih bolnišničnih uradnikov prišle na dan, se je pokazalo, da je tudi od gori omenjenih 300 gld. manjkalo 170 gld., katerih se je bil tudi (po tem od službe odstavljeni) M— krivično polastil. Vprašamo: ali ni gospod ravnatelj Stöckl za to odgovoren? kdo bo povrnil uboščekom okrevalecem poboljšek, kateri jim je bil odtegnen? ali sme gospod dr. Stöckl z novci namenjenimi revežem storiti, kar mu drago, ker je hranilnica, v katerem ravnateljstvu sedi tudi — gospod dr. Stöckl sam, izrekoma protestovala zoper sodniško preiskovanje te stvari? Da so darila za bolnike res samo ad personam dris. Stöckl podeljena, to je bilo ravno kar sijajno dokazano! Hranilnični občni zbor je letos spet navadnih 300 gld. naklonil revnim okrevalcem; predstojništvo hranilničnega urada (uradni predstojnik je gosp. R. Janežič) pak ni hotelo izplačati on znesek proti popolnem redni, uradni pobotnici, ker ta pobotnica — ni bila podpisana osobno od gosp. dr. Stöckla, ki je ravno na odpustu! Zatorej morajo za zdaj rekonvalescenti ostati brez miloščine! Stvar ne potrebuje nikakoršnega komentarja, zato prepuščamo refleksije o njej č. č. čitateljem samim. Le to bi še pristavili, da se blaga namera hranilničnega društva s takim ravnanjem menda pač ne ujema. —

* (Slavenska ravnopravnost v uradih.) Dunajske novine „Wanderer“ so te dni prinesle iz Zadra dopis, v katerem se pripoveduje, da je pravosodnji minister dalmatinskemu višje sodnijske predsedniku ukazal, da se naj po dalmatinskih sodnijskih uradih takoj vpelje srbsko-hrvatski kot uradni jezik in naj se nemudoma na Dunaj poroča o tej zadevi. Prepričani smo, da bode predsednik — ako je pravičen — lahko poročal, da stvar nima nobenih ovir, dasiravno je n. pr. deželne sodnijske svetnik Pipereta izrekel, da se raje dá deti v pokoj, predno bi pisal le eno vrstico slavensko. Torej v pokoj ž njim, drugi bodo že uradovali, ali pa tudi ž njimi v pokoj, če ne naravnost iz vsake službe. — Toliko gledé Dalmacije. Nehoté pa moramo pri-

merjati. Ali hoče g. Habietnek tudi vladati z dvojno mero? Zakaj nam Slovencem ni enako pravičen nego je bratom Dalmatincem? In če naši poslanci že hoté sedeti na Dunaji, zakaj vlade ne interpelujejo gledé te nedoslednosti. Kaj bomo Slovenci vedno uboge brezpravne pare ostali, ka-li?

P. n. naročnikom in zunanjim sodelavcem „Slov. Naroda“!

Pomnožena pozornost, ki jo hočem odsehal obratiti na vodstvo „Slov. Naroda“, in mnoga nujna dela, ki jih tirjajo priprave za novo tiskarnico, katero gg. Fr. Skaza, H. Tanšič in jaz snujemo v Mariboru in katero gotovo odpremo najkasneje s početkom družega polletja, ne dopuščajo mi pečati se z vsemi vredniškimi posameznostimi. Torej sem od go vorno vredništvo prepustil g. **Martinu Jelovšku**, ki z denšnjim dnevom radovoljno sprejema vso postavno odgovornost. Ta osebna sprememba ne pomenja nobene spremembe v zadržaji in programu „Slov. Naroda“, čegar vodstvo prej ko slej ostaja v mojih rokah.

V Mariboru, 16. marca 1871.

A. Tomšič,

vredniški vodja in solastnik „Sl. Naroda“.

Listnica vredništva.

Gosp. J. N. v Ljublj. Vaše poslano ni nikakoršen popravek, ker sami priznavate, da so se v istini pele nemške pesmi. Da so se pele poedincu v družbi na ljubav, kaže le nepotrebno slovensko postrežljivost. Sicer pa vemo, da med ljubljanskimi pevci veje dober duh, a treba jim le vsaj nekoliko narodnega ponosa. — Gosp. J. R. v Ljublj. Kakor vidite, ste malo prepozni.

Prosimo pozor!

Že mnogo let skušen najboljši pripomoček za kašelj, hripavost in suha usta pri govorjenji, je gumi s sladkorjem. Iz tega narejene gumi-bone, škatljico za 20 kr. prodaja (8)

F. Kolletnig v Mariboru.

T. Rochel & Comp. v Gradcu.

Služba

občinskega pisarja, združena s službo organista v litijskem trgu na Kranjskem je razpisana.

Kdor bi prosil za to službo, mora slovenskega jezika umen, ter izurjen biti v občinskih zadevah; zraven pisarije bode mu naloga, ob nedeljah in praznikih orglati pri božji službi v litijskej podružnici. Plača je 200 gld. na leto; poleg tega mu je béra prosta. Prositelji naj se osebno ali pismeno oglasijo pri županu litijskem do 15. malega travna.

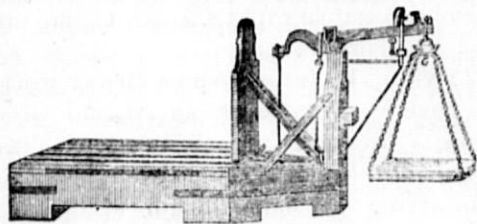
V Litiji 10. sušca 1871.

(2) **Aloizj Koblar,** župan.

Decimalne in centimalne

(mostne)

tehtnice

se narejajo in prodajajo po najnižji ceni v tovarni

Franceta Pibrovca
v Kropi na Gorenjskem.

(8)

„Slavija“,

vzajemno-zavarovalna praška banka,
izposojuje kavcije

za državne in privatne službe

z najcenejimi pogodbami in proti dvanajstletnej amortizaciji ónim prositeljem, ki se na smrt zavarujejo z najmanje 1000 fr. Natančneja izvestja podaja

Glavni zastop vzajemno-zavarovalne praške banke „SLAVIJA“ v Ljubljani.

Jan. Lad. Černy.

3)

Na tisoče ljudi

ima zahvaliti svoje lepe lase edinemu, najzanesljivejšemu in najboljemu

pripomočku za lasno rast

(haarwuchsmittel).

Ni je stvari, ki bi lase na glavi bolj branila in v rastenji podpirala,

kakor po vsem svetu tako znana in sloveča, od mediciničnih avtoritét preskušena, z najsijajnejšimi in čudovitimi vspehi kronana, od Nj. c. kr. apostoljskega veličanstva cesarja Franza Jožeta I. avstrijskega,

kralja ogerskega in českega itd. z izključljivo c. kr. privilegijo za ves obseg c. kr. avstrijskih držav in vseh ogerskih kronovin s patentom 18. novembra 1865, št. 15.810, 1892 odlikovana

Resedina pomada za kravžljanje

(Reseda-Kräusel-Pomade),

pri ktere redni rabi se celo najbolj gola mesta na glavi popolnoma z lasmi obrastejo, sivi in rudeči lasje dobe temnejšo barvo; ona lasna tla čudovito okrepeča, popolnoma in v malih dneh odpravi vsakojak oprhlanje in luskinanja, za vselej in v kratkem ustavi izpadanje las, daje lasom naravno svetlobo, lasje dobijo

valovito podobo,

in jih brani, da v pozno starost ne osive.

Zarad svoje jako prijetne vonjave in krasne zunanje oblike je poleg vsega kinč najfineji toaletni mizi.

Cena ene steklice s podukom (v 7 jeziki) 1 gld. 50 kr., s poštnim pošiljanjem 1 gld. 60 kr. a. v

Prodajalci dobé dostojne odstotke.

Fabrika in glavna centralna razpošiljavna zaloga za drobno in debelo pri

Karlu Polt-u

parfumeur-ju in lastniku večih c. kr. privilegij na Dunaji, Hernals, Annagasse 15, v lastni hiši, kamor naj se pošiljajo vsa pismena naročila, in kjer se naročila iz provinc za poslan gotov denar ali proti poštnemu povzetju najhitreje izvršujejo. (11)

Glavne zaloge so edino pri gospodih:

Viktor Grablowitz, lekarju „zum Mohren“ v Gradcu, Murvorstadtplatz; na dalje pri

Eduardu Mahru, dišavarskemu kupcu v Ljubljani, **Matija Fürstov sin,** trgovec z nirberškim blagom v Beljaku in **A. Hudelist** v Celovcu.

N.B. Kakor pri vsakem izvrstnem fabrikatu, poskušajo se tudi pri tem že ponarejanja in pačenja; torej prosimo, naj se kupci obračajo le na gori omenjene zaloge in naj pravo Resedino pomado za kravžljanje od Karla Polta na Dunaji izrécno zahtevajo, kakor naj tudi pazijo na gori tiskane marke.